

Brigantia

Adrian Goldsworthy bij Boekerij:

De *Centurion*-serie:

Vindolanda

Mare Liberum

Brigantia

ADRIAN GOLDSWORTHY

Brigantia

DEEL 3 VAN DE *CENTURION*-SERIE

Vertaald door
Joost van der Meer
en William Oostendorp

ISBN 978-90-225-9822-1

ISBN 978-94-023-2051-0 (e-book)

NUR 330

Oorspronkelijke titel: *Brigantia*

Vertaling: Joost van der Meer en William Oostendorp

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio

Omslagbeeld: © Shutterstock / Arcangel

Zetwerk: Elgraphic

© 2019 Adrian Goldsworthy

© 2024 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Robert

BRITANNIA AAN HET BEGIN VAN DE REGEERPERIODE VAN KEIZER TRAJANUS

PLAATSNAMEN

Aballava: Burgh by Sands
Abus: de rivier de Humber
Alauna: Maryport in Cumbria
Arbeia: South Shields
Bremenium: High Rochester
Bremesio: Piercebridge
Bremetennacum: Ribchester
Brigantum: Aldborough
Camulodunum: Colchester
Cataractonium: Catterick
Coria: Corbridge
Corinium: Cirencester
Danum: Doncaster
Deva: Chester

Eboracum: York
Lindum: Lincoln
Londinium: Londen
Longovicium: Lanchester
Lugdunum: Lyon in Frankrijk
Luguvallium: Carlisle
Magna: Carvoran
Maia: Bowness-on-Solway
Mediolanum: Whitchurch
Mona: Anglesey
Segontium: Caernarfon
Verbeia: Ilkley
Verulamium: St Albans
Viroconium: Wroxeter

PROLOOG

De twee mannen volgden het pad, dat vanuit de vallei omhoog naar de eenzame boerenhoeve kronkelde. Ze waren groot van stuk, de een iets langer en de ander breder bij de schouders. Ze droegen ieder een maliënkolder en een helm, en aan hun linkerheup hing een zwaard, en slechts weinigen onder de Selgovae in deze contreien konden bogen op zo'n mooie wapenrusting. De steviger gebouwde van de twee droeg ook een toorts, die hij in zijn rechterhand omhooghield. Er stond geen maan aan de hemel, maar een eindeloos veld van heldere sterren, en ze hadden het toortslicht niet nodig om hun weg te vinden. In plaats daarvan waarschuwde het iedereen dat ze eraan kwamen, twee goed bewapende en grimmige krijgers.

‘Weet je wel zeker dat dit een goed idee is?’ vroeg de langste van de twee. Zijn gezicht was lang, de huid leek strak over de spieren getrokken, wat hem op een glurend paard deed lijken. Zijn metgezel negeerde hem en sjokte voort. Zo nu en dan wakkerde het zachte windje aan en deed het de vlam flakkeren en dansen.

Niets wees erop dat iemand in de hoeve hen had gezien. De woning had veel weg van de andere die je in de vallei en overigens in een groot deel van Britannia zag, met een hoofdhuis waarvan het kegelvormige dak een beetje hoger en breder was dan de ronde hutten aan weerszijden. Alles was gehuld in donkere schaduwen, met hier en daar een zweem van beweging terwijl het vee binnen de omheining schuifelde en graasde. Hogerop oogde het riet bleek in het licht van de sterren. De Selgovae woonden niet graag al te dicht bij hun burens. Mannen hadden ruimte nodig om zich heen, dus gezinnen woonden afgezonderd en hiel-

den zich bezig met het houden van hun eigen schapen en runderen en het werk op de akkers. Eburus, de oude man die hier woonde, had meer dan de meesten een hekel aan gezelschap, want de dichtstbijzijnde boerenhoeve stond ruim drie kilometer verderop, en zijn eigen boerderij stond op een smal plateau halverwege de oostelijke kant van de vallei. Achter de ondiepe greppel rondom de drie huizen liep een steile helling naar hoge kliffen die zelfs in deze heldere nacht duister en dreigend waren. Vanuit die richting kon niemand naderen of ontsnappen.

‘Ik bedoel,’ zei de langere man, ‘we zouden kunnen wachten. En ze dan morgen of de dag daarop pakken.’ Hij sprak Latijn, met duidelijke en zorgvuldig gekozen woorden, zij het met het barse accent van zijn volk. Vindex was een van de Carvetii, een volk uit het noorden dat nauw verwant was aan de Brigantes, de grootste stam in heel Britannia. De afgelopen zeven jaar had hij de door zijn stamhoofd gezonden verkenners geleid om samen met het Romeinse leger te dienen.

Nog altijd reageerde of stopte zijn metgezel niet. Ze waren al een flink stuk halverwege de helling, waar het pad een brede grijze zwerfkei bereikte en in een lus om het heuveltje erachter liep. Voorbij het heuveltje lagen nog twee grote stenen.

‘Zou een vrouw kunnen zijn, denk ik,’ mijmerde Vindex toen ze de stenen bereikten, rond en in dezelfde vorm. ‘Ze ligt daar gewoon, wachtend.’ Iemand moest hetzelfde hebben gedacht, want de naam van deze plek was de Vallei van de Moeder, of ook wel de Vallei van de Koningin, en misschien had een godin hier haar stempel gedrukt als een zegen, want de gerst in de akkers om de boerderij stond hoog en dik. ‘Binnenkort oogsttijd,’ voegde hij eraan toe. ‘Hoewel die luie, oude vos van een Eburus waarschijnlijk wat langer zal wachten. Als een storm alles plat blaast, is het zijn verdiende loon.’ Hij bleef staan en streelde een van de stenen die borsten zouden kunnen zijn, en glimlachte. Hij was dol op vrouwen en had om twee echtgenotes gerouwd en niet lang geleden een derde genomen. Vóór zijn vertrek had ze zich afgevraagd of ze in verwachting was. Het was een opwindende gedachte, zij het gezouten door bezorgdheid om haar.

Zijn metgezel bleef hem negeren en sjokte de helling op. Hij droeg een ijzeren helm, met een lage en brede nekbeschermer, brede wang-

stukken en een hoge dwarse verenkam, waardoor hij langer leek. Zo onderscheidde de Romeinen hun centurions en konden vriend en vijand hen in de chaos van de strijd gemakkelijker herkennen. Flavius Ferox hoorde bij Legio II Augusta, maar was gedetacheerd als *regionarius*, de man die belast was met de handhaving van de vrede en de rechtsstaat in de regio rond het fort bij Vindolanda. Een paar maanden geleden was de hogere regionarius in het noorden een bijzonder nare dood gestorven, en sindsdien had Ferox zijn plaats ingenomen. Toch bevonden ze zich veel noordelijker dan de districten die onder het beheer van Rome of onder zijn verantwoordelijkheid vielen. Niemand behalve Ferox zou in een achtervolging zo ver zijn gekomen, vooral niet met zo weinig manschappen. Dit was niet de eerste keer dat hij Vindex op deze manier zo ver had geleid, en de verkenner wist niet zeker of het de laatste keer zou zijn. Gezien wat ze deze nacht nog voor de kiezen kregen, moest hij hopen dat het niet de laatste keer zou zijn.

Vindex gaf de steen een laatste klopje en volgde. Ferox lag al een flink stuk voor en beklom een hellinkje in plaats van het pad te nemen dat eromheen kronkelde. Hij bleef een ogenblik op de top staan, en een windvlaag ruiste door de gerst, deed de pluim op zijn helm golven en de toorts wild flakkeren. Ferox draaide zijn rug naar de bries en liet de toorts zakken zodat de vlam niet doofde. De wind ging liggen, en toen hij zich ervan had vergewist dat de toorts goed brandde, keek de centurion langs de mompelende verkenner in de diepte van het dal. De drie lichtpuntjes van toortsen net als die van hem gaven aan waar ze moesten zijn. Ferox gromde goedkeurend.

‘Dus je bent wel wakker,’ zei Vindex, naar hem omhoog starend. ‘Nou ja, zo goed als.’

‘Huh,’ gromde Ferox weer. Zelfs vergeleken met de rest van de Brigantes praatten de Carvetii veel. In vergelijking met beide stammen leken de Romeinen gereserveerd.

Vindex kwam naast hem staan. ‘Hoe moeten ze nou een toorts vasthouden en tegelijkertijd op een hoorn blazen?’ vroeg hij. ‘Kun je me dat vertellen, centurion?’

Opnieuw kwam er een windvlaag, en Ferox draaide zich om en boog voorover om de vlam te beschermen. Hij negeerde de vraag, omdat het

er een van vele was die hij eigenlijk niet kon beantwoorden. Drie dagen geleden waren ze de achtervolging begonnen. Een van de verkenner viel al snel uit, omdat zijn paard zwaar kreupel raakte. Eergisteren trof hun doelwit een eenzame ruiter, die vervolgens naar het oosten wegreed terwijl de anderen naar het noorden doorreden, en Ferox had een andere verkenner en een van zijn Romeinse cavaleriesoldaten achter die ruiter aan gestuurd. De verkenner was geen echte vechter, en de soldaat een uit de kluiten gewassen Tungriër die in zijn eentje binnen een fort nog zou verdwalen, dus met z'n tweeën zouden ze een bekwame man zijn. De sporen deden vermoeden dat de vluchteling klein van stuk was, misschien een jongeling, dus hopelijk zouden de twee zich redden als ze hem bijhaalden, hoewel ieder die de mannen achter wie zij aan zaten wilde treffen op zijn minst stoutmoedig was. Dat was nog een raadsel binnen het grotere raadsel, en Ferox wist niet zeker waarom hij die eenzame ruiter gepakt wilde hebben, behalve dat hij niet van losse eindjes hield. Deze hele zaak was vreemd, en iets zei hem dat het ertoe deed en dat niets was wat het leek, dus hij had zijn instinct gevolgd en hun opgedragen om de ruiter terug te halen, dood of levend, met alles wat hij bij zich had.

‘Dat wil zeggen, als de ellendelingen niet gewoon weggaan voordat iemand ze heeft gezien,’ verstoorde Vindex zijn gedachten. De verkenner sprak luid boven de wind uit, en als de bries plotseling ging liggen leek hij te schreeuwen. Beiden sloegen hun ogen op naar de boerenhoeve, maar nog altijd duidde niets erop dat iemand oplette.

‘Ze zullen het horen.’ Eindelijk sprak Flavius Ferox.

‘O ja?’ reageerde Vindex toen duidelijk werd dat er verder niets kwam. Na al die jaren was hij gewend geraakt aan de gewoonten van zijn vriend. Niet dat ze daardoor minder ergerlijk waren. ‘Denk je echt dat die kleine Griek zelfs op een hoorn kan blazen?’

‘Philo praat voortdurend.’ Ferox’ toon veronderstelde dat dit zijn slaafgemaakte goed kwalificeerde als het om geluid maken ging. ‘En hij bracht me op het idee. Vertelde me ooit een verhaal over een held van zijn volk, die op een nacht met krap driehonderd krijgers een vijandelijk kamp besloep en het omsingelde. Ze hadden ieder een toorts en een hoorn, en ze bliezen allemaal op hetzelfde moment en zwaaiden met

hun toorts. Joegen de vijand zoveel angst aan dat ze in paniek raakten, elkaar per ongeluk ombrachten en vluchtten. Een god vertroebelde hun geest.'

Vindex trok het zonnerad van Taranis, de hanger om zijn nek, omhoog en kuste het brons. 'Hebben we deze nacht een god aan onze zijde?' vroeg hij.

'Wat denk jij?'

'Ik zou gaan voor driehonderd krijgers.' Vindex zuchtte. 'Als we wachten, kan een patrouille ons inhalen. Het pad is vrij. Ik zou het met maar één oog, zelfs halfopen, kunnen volgen. Jij zou het in je slaap nog kunnen.'

'En het meisje?'

'Als ze niet al dood is, waarom zouden ze haar dan nu doden? En als ze toch bezig zijn, zouden ze Eburus moeten afmaken. Hij is dan misschien een oude vos, maar onder zijn dak wordt niemand omgebracht, tenzij hij degene is die het doet.'

'Cistumucus zou zonder met zijn ogen te knipperen iedereen afmaken.' Ferox sprak verbitterd. 'Rufus zou het met een vette grijns doen zolang hij dacht nadien te kunnen ontsnappen. Door een oude man en zijn gezin zouden ze zich niet laten hinderen of vertragen.' Hij zweeg, bracht de toorts omhoog en zwaaide er driemaal langzaam mee van links naar rechts en terug. Beneden in de vallei werd het beantwoord door de drie lichtpuntjes.

'En Rufus is daar?'

'Hij is daar.' Rufus was gedeserteerd uit het leger en had sinds hij anderhalf jaar geleden uit zijn cohort weg was gelopen een bloedspoor achtergelaten. Cistumucus was verstoten uit een van de stammen in het verre noorden. Zelfs in deze woeste streken werden ze als echt slechte mannen gevreesd, en het was duidelijk dat de geruchten klopten en dat ze hun krachten hadden gebundeld. 'Ze zijn daar allebei, samen met een paar krijgers en het meisje.' De sporen waren duidelijk, zelfs nu de grond na een maand met ongebruikelijk weinig regen hard was.

'Je gastheer vermoorden zou misschien niet iets zijn dat zelfs die schoften zomaar zullen doen,' ging Ferox verder, 'maar onze paarden zijn op en behalve onszelf hebben we alleen de *tubicen* die fit genoeg is

om te vechten, en ik zou niet veel op die hoornblazer rekenen. Dus waarschijnlijk hebben we ze niet voor morgen ingehaald en doen we dat wel, dan zouden onze kansen in het open veld niet goed zijn. Als we op de anderen wachten, zal hun voorsprong te groot worden en zullen ze ontkomen of het meisje doden zodra ze ons zien naderen.’ Hij zei verder niets en liep gewoon door over het pad.

‘Heb je haar ooit ontmoet?’ vroeg Vindex toen hij hem had bijgehaald.

‘Wie?’

‘Dit slaafgemaakte meisje?’

‘Wat heeft dat ermee te maken? Je hebt gezien wat ze deden.’

‘Aye.’ De vrouw was een slaafgemaakte, getrouwd met een slaafgemaakte, en zij en hun kleine jongen waren bezit van een vrijgelatene, een man die bij keizerlijke volmacht zijn vrijheid terug had gekregen, maar Vindex had het al lang geleden opgegeven om naar redenen te zoeken in de gewoonten van de Romeinen. De man reed een wagen vol goederen van zijn meester toen ze in een hinderlaag werden aangevallen, en de enkele soldaat die vermoedelijk hun escorte was, kon niets meer doen dan met hen te sterven. Door puur toeval waren Ferox en Vindex een halve dag later op de plek gekomen. Ze hadden de lijken gezien, liever gehad dat ze die níét hadden gezien, en drie dagen hard gereden en het spoor gevolgd. Ferox had een cavalerist terug naar Vindolanda gezonden om daar om ondersteuning te vragen, met weinig hoop dat die bijtijds zou arriveren, en daarmee begon de uitdunning van hun groepje.

‘Ze hebben het moorden nodig,’ zei Ferox, wiens normaliter muzikale stem nu vlak klonk, wat altijd een teken was dat het geen zin had om te proberen hem van iets anders te overtuigen.

‘Aye, dat hebben ze.’ Vindex keek even naar de andere man. ‘En er lopen er zat meer rond als zij.’

Ferox draaide zich om en glimlachte. ‘Je hoeft niet met me mee te komen.’

Vindex stopte en keek toe terwijl zijn vriend verder liep. Zijn vereniging deinde op en neer terwijl hij het pad beklom. De ijzeren helm glansde rood in de vlammen, net als zijn maliënkolder. Hij keek niet om.

Vindex zuchtte. ‘Dat is waar omdat het niet waar is.’ De woorden

waren niet meer dan een fluistering, want hij wist dat ze er niet toe deden. Brigantes stonden erom bekend dat ze ongeacht wat, altijd bij hun vrienden bleven, en de Carvetii waren zelfs vergeleken met hun verwanten trouw. Ferox was zijn vriend, of de Romein het nu leuk vond of niet, en dat betekende dat Vindex zolang hij nog ademde nu en altijd met hem mee zou gaan. Hij bracht de hanger weer naar zijn mond, drukte hem tegen zijn lippen en liet hem daarna langs de bovenkant van zijn maliënkolder glijden. Hij klopte op de bronzen koepel van zijn ouderwetse legerhelm om te controleren of hij stevig vastzat, greep het handvat van zijn lange zwaard en trok er even aan om zeker te weten dat het los in de schede zat. Daarna schudde hij zijn hoofd. ‘Schoft.’ Hij zei het met grote genegenheid en volgde Ferox.

De boerderij was nu dichtbij, nog geen honderd passen meer te gaan, en heel even was er een stipje van een rode vuurgloed te zien toen iemand de deur van het hoofdhuis opentrok en naar binnen of naar buiten ging. Toch duidde nog steeds niets erop dat iemand aandacht aan hen schonk. Ze waren voorbij de gerstakkers en op het open stuk grond voor de boerderij. Ondanks de lange droge periode werd het pad modderig doordat hier dag in, dag uit dieren voorbijkwamen. Een pony met een brede witte vlek op zijn gezicht staarde over het hek van gevlochten takken van een van de dierenhokken langs de hutten. De greppel rondom de hoeve was ondiep en stonk door het afval van het gezin dat er woonde. De Selgovae gebruikten hun eigen ontlasting niet op hun akkers, maar gooiden die meestal opzij en vergaten die vervolgens. Ze voegde een extra laag toe aan de lucht van varkens, schapen, geiten, pony’s en rottend voedsel.

Er lag een enkele dam over de greppel, hoewel dat nogal een grote naam was voor de aarde die ze gewoon niet hadden willen uitgraven. Net als de hekken rondom de dierenverblijven was de greppel er om te voorkomen dat het vee niet wegliep en om het dieven iets lastiger te maken om de dieren ongezien te stelen.

Ferox en Vindex hielden halt voor de dam. De centurion draaide zich om en zwaaide voor de tweede keer met zijn toorts. Beneden in het dal reageerden de drie rode lichtjes. Er werd op een bronzen hoorn geblazen, steeds iets hoger, en daarna nog eens.

‘Die knaap is goed,’ mompelde Vindex, wetend dat dit Banno was, de tubicen uit Vindolanda. Toen de laatste toon wegstierf leken ze een eeuwigheid te moeten wachten totdat er een korte, hoge snuif opklonk, daarna niets, en ten slotte een dunne, raspende toon. ‘Niet zo goed.’ Dat was Philo, Ferox’ slaafgemaakte die een genadeloze strijd voerde tegen vuil in de vertrekken van zijn meester en met minder succes op zijn kleren. ‘Er zit geen muziek in hem,’ voegde Vindex er spijtig aan toe.

In de boerenwoning verroerde niemand zich, en zelfs de pony met het witte gezicht wendde zich af van hen.

‘Eburus!’ riep Ferox, zo hard dat Vindex ineenkromp. Voor iemand die geneigd was broeierige stiltes te laten vallen had de centurion een verrassend krachtige stem. ‘Eburus! Wij staan aan uw poort, heer, en verzoeken om een gesprek met u!’ De oude man was geen heer, noch had hij een poort, maar beleefdheidsvormen waren belangrijk. Ferox sprak de taal van de stammen, en na een verblijf van meer dan tien jaar in het noorden was er nog maar een lichte zweem van het accent van zijn eigen volk. Hij was dan wel een Romein en een centurion van Legio II Augusta, maar was geboren als een prins der Siluren, een stam die twintig jaar tegen Rome had gestreden en die strijd uiteindelijk had verloren. In zijn vroege tienerjaren was hij als gijzelaar naar het keizerrijk gezonden, waar hij als een goede Romein was geschoold, burger en daarna officier was geworden. Vindex had altijd het gevoel dat twee verschillende, zelfs vijandige geesten streden om de ziel van zijn vriend.

Ze wachtten.

‘Misschien hebben ze elkaar afgemaakt,’ zei Vindex opgewekt.

Van onder de lage deuropening in de hoofdhut sijpelde licht. Ze zagen daar een donkere vorm schuilen.

‘Ga weg! Jullie zijn niet welkom.’ Het klonk als een jongensstem.

‘Ah, de befaamde hartelijke gastvrijheid van de Selgovae,’ fluisterde Vindex. De ironie droop ervan af.

Ferox negeerde hem. ‘Kom naar buiten, Eburus! We moeten elkaar spreken.’ Hij meende iets van een woordenwisseling op te vangen.

‘Wie bent u?’ riep de jongen.

‘Ferox, de centurio regionarius. We moeten praten.’

‘Ik heb al gasten en geen ruimte voor meer.’ Deze stem klonk zwaar-

der en zwanger van humeurigheid. Er was beweging in de deuropening, die het meeste van de vuurgloed blokkeerde, en daarna verrees een extra gestalte in zijn volle lengte. Hij liep een beetje slingerend op hen af. ‘Vlug dan. Mijn vuur is warm en de nacht is koud.’

Eburus was over de vijftig en oogde een flink stuk ouder. Hij was een kop groter dan Vindex, maar magerder dan redelijk leek, met blote armen als stokken en een nek die heel erg lang en gerimpeld was als die van een hagedis. Het hoofd van de huishouding liep naar de binnenkant van de dam. ‘Spreek! En vlug wat!’ Hij friemelde aan zijn broek en begon in de greppel te urineren.

‘Heer Eburus, u kent mij.’ Ferox sprak boven het luide gespetter uit, dat maar leek aan te houden. Door de jaren heen had hij de man meerdere malen ontmoet en één keer had hij voor de nacht de beschutting van zijn dak en de warmte van zijn vuur ontvangen. De woning en haar bewoners waren vuil en nors, de gastvrijheid was zelfs naar de maatstaven van de Selgovae aan de zuinige kant, uitgezonderd de volle, rijke smaak van het bier dat in grote pullen kwam. Ferox rekende op de sterkte van dat bier.

De oude man leek na te denken voordat hij antwoord gaf, en ondertussen bleef de urinestroom maar lopen. De pony met het witte gezicht was terug bij het hek en keek ongetwijfeld geïmponeerd toe.

‘Ik ken u,’ gaf Eburus eindelijk toe.

Ferox ving een glimp op van een beweging in de deuropening en verhief zijn stem zodat deze verder zou dragen. ‘Ik ben gekomen voor uw gasten. Voor Cistumucus en de Romein die ooit Rufus heette en hun metgezellen. Ik zal ze vannacht doden of ze als gevangenen meenemen om ze hun gerechte straf te laten ondergaan. Het zijn moordenaars.’

Eburus knipperde meerdere keren met zijn ogen, ogen die uit zijn gerimpelde gezicht tuurden alsof hij moeite had om het te begrijpen. Eindelijk stopte de stroom. ‘Ze zijn gasten bij mijn haard.’

Ferox wendde zich af en zwaaide met de toorts. Bij wijze van antwoord zakten de lichtjes in de vallei andermaal. Banno herhaalde de korte fanfare en ditmaal bracht Philo een hardere, zij het weifelende roep voort.

‘Ik heb negen Bataafse ruiters bij me,’ kondigde Ferox aan terwijl hij

de oude man weer aankeek. ‘U kent hun faam als krijgers. Ook kent u de faam van Vindex van de Carvetii, die hier naast me staat. Zes van zijn krijgers wachten beneden in de vallei.’ In werkelijkheid waren er alleen Banno, Philo en maar één van Vindex’ verkenners. Philo wist nauwelijks hoe een zwaard op de juiste manier op te pakken, en de verkenner had eerder op de dag zijn been verwond en kon amper lopen. Een aantal Selgovae moest hen haast wel gezien hebben. Hij hoopte maar dat de slechtgeluimde oude man de afgelopen paar uur zijn burens niet had gesproken.

‘Ze zijn mijn gasten.’ Eburus klonk nu vooral verbaasd.

‘En ik moet ze meenemen of doden.’

‘Ze bevinden zich onder mijn dak.’ Eburus begon geprikkeld te raken en zijn woorden klonken alsof hij met dubbele tong sprak. ‘Weet u wat dat betekent?’

‘Hij is een Romein,’ zei Vindex. ‘Romeinen begrijpen niets anders dan ijzer om te doden en goud om te hamsteren.’

‘Ik doe uw gasten dit aanbod!’ Ferox schreeuwde de woorden. ‘Kom naar buiten en vecht met ons tweeën. Mijn mannen zullen zich er niet mee bemoeien. Als ze ons doden, dan zweer ik bij de goden van Rome en bij de zon en de maan dat mijn mannen ze in vrijheid zullen laten gaan en twee dagen zullen wachten voordat ze de achtervolging inzetten. Het is een redelijk aanbod.’

‘De goden van Rome.’ Eburus spuugde en vervolgens dacht hij eraan om zijn broek goed op te halen en zijn riem strak te trekken. Hij was ongewapend, en nu pas zag Ferox dat hij blootsvoets was. ‘En als ze niet naar buiten komen? Ze zijn gasten en genieten mijn bescherming tot de zon morgen opkomt.’ De oude man zette een stap op de dam. ‘Ik zal ze niet dwingen om te vertrekken. En als ze niet komen?’

Ferox bewonderde de trots en vastbeslotenheid van de oude man, en vroeg zich af of Eburus wist of voelde dat hij blufte. ‘Ze moeten naar buiten komen!’

‘Waarom?’ vroeg de oude man.

Ferox dacht dat hij Vindex hoorde mompelen: ‘Ja, waarom eigenlijk?’

‘Omdat als ze niet naar buiten komen en zich aan ons laten zien, ik

uw boerenwoning in de brand zal steken en iedere man, jongen en beest binnen zal doden en uw vrouwen als slaafgemaakten zal verkopen.’

‘Dat zou u niet durven!’ sputterde Eburus woedend. ‘Vast niet!’

‘Hij is een Romein,’ legde Vindex voor een tweede keer uit. ‘Romeinen hebben geen eer. Erger nog, hij is een Siluur. Iedereen weet dat het wolvenvolk eer nooit in de weg van wraak laat komen.’

‘De goden zullen u vervloeken!’ Eburus zette nog een stap naar voren. Ferox haalde eenvoudig zijn schouders op. De oude man beefde, zijn handen trilden. ‘Mijn verwanten zullen u achterna jagen en vermoorden.’

‘Dat hebben er genoeg geprobeerd,’ liet Ferox hem weten. ‘Een of meer zal geen verschil maken en het zal u vannacht niet redden. Vraag maar aan uw gasten. Of jullie komen allemaal om in de vlammen of door onze zwaarden, of ze komen naar buiten en treden ons tegemoet. Dan zullen zij of wij sterven, maar zullen u en uw woning leven.’

Eburus spuugde nog eens, en Ferox voelde iets op zijn gezicht. Met zijn vrije hand veegde hij het weg. ‘Vraag het ze maar.’

De oude man mompelde een gedegen en uiterst specifieke vloek waarbij hij het bloed, de botten en de ingewanden van de Romein betrok, en liep weg. Ten slotte bukte hij en verdween door de lage deur van het hoofdhuis. Uit de kleinere hut links van hen sijpelde licht terwijl iemand naar hen keek maar niets deed. Ferox bracht de toorts over naar zijn linkerhand en greep naar zijn zwaard, die hij als centurion op zijn linkerheup droeg. Het gleed moeiteloos uit de schede en hij voelde de vertrouwde blijdschap om de volmaakte balans. Zijn grootvader had het van een Romeinse officier afgenomen en aan hem gegeven toen hij nog te klein was om het op te tillen. Zelfs toen was de kling al oud, want het steekwapen was langer dan de *gladius*, het korte zwaard dat het leger verstrekke, van een model dat sinds de dagen van de goddelijke Augustus nog maar zelden werd gezien. Dit zwaard in zijn hand en het besef dat hij het snel zou moeten gebruiken, maakten het leven zeldzaam eenvoudig.

Vindex slaakte een zucht en trok zijn eigen wapen, een langere en slankere kling, en bracht het kleine vierkante schild in zijn linkerhand omhoog. ‘En als ze nou niet naar buiten komen?’ vroeg hij.

‘We proberen het riet in de fik te steken en doden ze daarna een voor een als ze naar buiten komen.’

‘Makkelijk zat.’

‘Zo makkelijk is dat niet. Het zal redelijk wat tijd vergen en we zullen vermoeid raken.’

Uit het hoofdhuis dook een lijvige vorm op. Toen de man rechtop stond, scheen er licht van zijn geschoren hoofd en glansde het op het blad van de bijl die hij vasthield. Het was een werktuig van een hout-hakker, niet een wapen van een krijger, maar dit was *Cistumucus*, en hij vocht graag met de grote bijl, hoewel hij net zo graag met om het even wat vocht, inclusief zijn kolenschoppen van handen. Lang was hij niet, maar zijn borst was breed en oogde donker, en hoewel *Ferox* noch *Vindex* deze moordenaar uit het noorden ooit had gezien, wisten ze dat hij daar met ontbloot bovenlijf stond, want zijn lichaam was zwaar behaard. Er gingen veel verhalen rond over de noorderling en die waren allemaal duister. Men noemde hem ‘de beer’, omdat hij zo behaard was en vanwege zijn afschuwelijke woedeaanvallen. Er deden verhalen de ronde over hoe hij het hoofd afhakte van iedereen die hij ombracht, het kookte totdat al het vlees weg was en er alleen een schedel overbleef. Hij nam de schedels graag mee naar het verre westen, vertelde men, en wierp ze dan in zee, en sommigen zeiden dat dit hem macht gaf of dat hij een eed had afgelegd en als hij dit deed, hij niet dood kon gaan. Er werd zoveel gezegd, en sommige dingen waren waar en sommige niet.

Er verscheen een langere man, en daarna kwamen nog twee mannen naast hem staan. Ze droegen ieder een lang zwaard in de stijl die geliefd was bij de stammen, met een zwaar uiteinde om een neerwaartse haal een verschrikkelijke kracht te geven. Een van hen droeg een klein schild, net zo een als *Vindex* had. Achter hen kwam een krijger met een speer en ten slotte een die in tegenstelling tot de anderen een baard had en een hemd droeg met kleine bronzen schubben die een rode tint kregen van de vuurgloed. Hij stopte even en wikkelde een mantel strak om zijn linkerarm. In zijn rechter hield hij een legergladius, van het moderne type met een kortere kling en punt dan *Ferox*’ oude zwaard.

‘Had niet gedacht dat ze zouden komen,’ zei *Vindex* zacht.

In de deuropening was meer beweging toen nog twee mannen naar buiten kwamen.

‘Drommels, ze moeten vrienden hebben gehad,’ siste de verkenner.

‘Moeten ze vast hier hebben ontmoet,’ zei Ferox.

‘Denk je nog steeds dat dit een goed idee is?’ Er verscheen een andere man, die de hulp van een jongen afsloeg. Vindex zuchtte toen hij de boomlange, graatmagere figuur zag. ‘Oude idioot. Moet een van zijn jongens zijn.’

Ferox knikte. ‘Maak ze alleen af als het moet.’

Hij werd onderbroken door een woedekreet nu een van de krijgers op hen afstormde, met het kleine schild voor zich en het lange zwaard met de botte punt hoog geheven om neer te maaien. Een aantal van de anderen kwam in gestaag tempo dichterbij, maar er was geen tijd om die scherp in de gaten te houden, want de aanvaller bevond zich al op de dam. Hij beende op Ferox af, wiens helm met hoge kam zoals altijd aandacht trok.

Ferox en Vindex deden allebei een pas naar achteren terwijl de man zijn linkervoet neerstampte en zijn zwaard zwaaide naar waar de Romein zo-even had gestaan. Voordat de kling te laag kwam, wist hij zich te herstellen, en dat toonde aan dat hij enige vaardigheid bezat, maar daarna stootte de centurion de toorts in zijn richting, en de beweging deed de vlam fel oplichten. De krijger week uit, zag Vindex van opzij komen en bracht zijn schild in die richting net op het moment dat Ferox toestak met zijn gladius. De lange, gemeen scherpe punt drong moeiteloos door *tunica*, huid en spieren en gleeed van onderen zijn ribbenkast in. Happend naar lucht liet de krijger zijn zwaard vallen, en hij wankelde terwijl de centurion de kling ronddraaide en losrukte. De man viel op zijn knieën, er liep een straaltje bloed uit zijn mond en hij probeerde iets te zeggen, maar er kwam geen geluid. Ferox schopte de stervende man de greppel in.

‘Ze hadden ons moeten opjagen toen ze de kans hadden,’ zei hij, en aan zijn toon was te horen dat hij de fout van zijn vijanden afkeurde. Hij hoorde Eburus iets roepen over een speer en een schild, op een toon die gegriefd als altijd klonk, en daarna liep zijn zoon op een drafje naar de verre hut. Een zware stem protesteerde, spuwde vervolgens een vloek

naar de oude man, en de vijf anderen kwamen op hen af, met de kale bijlvechter in het midden, twee krijgers links van hem en de andere twee op rechts. De deserteur bleef enkele passen achter, met het zwaard laag in een van de standaardbeschermers die door de goddelijke Augustus in zijn regelgeving voor het leger waren goedgekeurd. Het ging zonder haast of een teken dat ze te veel hadden gedronken van het bier van de oude man, wat de andere krijger toch zeker had aangezet tot de eenzame aanval.

Ferox wierp de toorts op de dam. Het ding flakkerde, maar bleef branden. Met zijn linkerhand trok hij zijn stompe *pugio*-dolk, de duim op de pommel en de punt naar beneden gericht. De meeste legionairs lieten hun dolk ingepakt, dik in de olie en opgepoetst, haalden hem alleen voor inspectie tevoorschijn of gebruikten hem af en toe om voedsel te snijden. Vechten met een *pugio* was een vaardigheid die veel oefening vereiste, maar aangezien hij geen schild had, was er niets wat hij liever naast zijn zwaard zou hebben.

Zwaaïend met de lange bijl boven zijn hoofd stak Cistumucus zijn dichtbehaarde borst naar voren en brulde als een leeuw. De krijger die het dichtst bij hem stond hield een speer met een zware schacht vast. Ferox zag geen zwaard, wat betekende dat hij waarschijnlijk niet zou riskeren de speer te werpen, tenzij hij trefzeker was. Gelukkig had geen van de vijanden een werpspeer, dus misschien stond er toch een god aan hun zijde.

De man met de speer bevond zich links van de kale bijlvechter, recht tegenover Ferox. Naast hem sprong de krijger in de greppel om de centurion van de zijkant te bedreigen. Rufus bleef op afstand, toekijkend en wachtend, klaar om toe te slaan. Voordat de deserteur over de borstwering was verdwenen, had hij de keel van zijn slapende decurio doorsneden. In veldslagen en knokpartijen had hij zich een gemene vechter getoond, maar hij nam geen onnodige risico's.

Cistumucus brulde opnieuw, en hij stampte naar voren en zwaaide de bijl neer zodat het blad door de lucht zoefde. Ferox ontweek het en had net genoeg tijd om de speerpunt van de krijger voor hem te pareren door hem met zijn *gladius* weg te slaan. Hij moest een stap naar achteren zetten om zijn evenwicht te bewaren, en toen hij de man in de grep-